

J2
**FATALNA
BLJEDUNJAVNA
LJEPOTICA NASLIKANA
JE DVA PUTA, DRUGI
PUT NJEZNIJE**

Nova otkrića o
Vlahi Bukovcu na
izložbi koja se
upravo priprema u
Klovičevim
dvorima

Nepoznata dvojnica HAZU-ove 'Patricijke'

**Postoji još jedna, gotovo identična
verzija slavne slike, no u privatnom
vlasništvu. I prvi se put izlaže**

BOŽIĆNI KONCERT U HAZU
 Pobjedili su u sudskom sporu, nakon čega su uzeli sliku iz Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti i za Božić je izložili uz okićeni bor

'ČINI SE DA JE BUKOVAC RADIO ANALOGNE SLIKE ZA PRIVATNE NARUČITELJE', KAŽE KUSTOSICA PETRA VUGRINEC, KOJA SE DUGO BAVI OVIM UMJETNIKOM

Vugrinec umjetnost hrvatske moderne na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, pa je na Bukovca tijekom karijere često nailazila. No, nevjerojatno je kod Bukovca da uvijek iznenadi, da se uvijek pronađu nova otkrića.

"Bukovac je u tom razdoblju ključna ličnost te se u njegovu životu i radu sabiru sve silnice vezane uz stilski razvoj, ali i društveni kontekst razdoblja. Gotovo da i nema značajne ličnosti iz kulturnog i umjetničkog života Hrvatske u razdoblju druge polovine 19. stoljeća i prvim desetljećima 20 stoljeća, a da nije na neki način povezana s Bukovcem. Stoga je svaka izložba novo poniranje u tu složenu strukturu tog umjetnički iznimno pregnantnog, a politički kompleksnog razdoblja. Ovaj put smo imali dosta sreće te će izložba predstaviti mnoge nove spoznaje, kao i dosad nepoznata djela", kaže Vugrinec.

Naime, nova se izložba o Bukovčevu stvaralaštvu tijekom umjetnikova života u Zagrebu, Cavtatu i Beču između 1893. godine i 1903., na kojoj intenzivno radi, nastavlja na uspješnu izložbu "Vlaho Bukovac - pariški period" iz 2018. godine, kada su predstavljena djela nastala u formativnom razdoblju vezanom ponajviše uz život u Parizu, ali i afirmaciju u Engleskoj, kao i povremenim boravcima u Dalmaciji. Predstaviti će se Bukovčev zagrebački, cavtatski i bečki period. Kako govori naša sugovornica: "U Zagrebu će Bukovac doseći vrhunac svojih kreativnih dosegata te će do punine razviti autentičan slikarski jezik. Opće je poznato da je bio predvodnik mladih te je u sinergiji s ostalim umjetnicima, ali i kulturnim pregaocima postavio temelje hrvatskoj modernoj umjetnosti. Nakon odlaska iz Zagreba Bukovac će na isti način djelovati i u Cavtatu i oživjeti uspavanu sredinu. Tamo će nastati čudesan opus Bukovčeva plenerizma.

Članovi obitelji Pappi

Uspjeh sa samostalnom izložbom u salonu Artina u Beču pridonio je nastavku Bukovčeve karijere kao profesora Praške akademije. Na ovoj se izložbi bavimo manje poznatim stvarima, tko su ljudi koje je portretirao? Što se dešavalo s njihovim životima prije i nakon poziranja Bukovcu, a što sa slikama koje su nadživjele vlasnike. Propitujući provenijenciju djela na izložbi mi smo došli do iznimnih otkrića o okolnostima njihova nastanka te društvenom životu Zagreba oko 1900. općenito. Jako su zanimljive paralele 'jučerašnjeg' i današnjeg Zagreba i društva u njemu - intelektualne i privredne elite prije sto godina i danas. Visoko društvo nekad i danas, Zagreba kao metropole u nastajanju nakon potresa 1880. u koji dolazi Bukovac i Zagreba nakon potresa 2020. Posebno je zanimljiva selekcija slika

iz cavtatskog razdoblja te će se prvi put predstaviti članovi obitelji Pappi, divni portreti obitelji Jelićine sestre Mare, svježe restaurirani u punom sjaju. Bit će tu i monumentalni 'Karneval u Epidauru', slika impozantne duljine od 440 cm iz Zbirke Baltazara Bogišića HAZU u Cavtatu, kao i oslikana zastava sv. Nikole koju je Bukovac poklonio župnoj crkvi Sv. Nikole u rodnome Cavtatu, također restaurirana zahvaljujući naporima stručnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda koji nam je i partner na projektu. Sretni smo da je rezultat izložbe uvijek i prije svega afirmacija i očuvanje ove dragocjene baštine. Poseban fokus izložbe Bukovčeva su djela simbolističkog predznaka, što je logično jer tu iznosim teze desetogodišnjeg istraživanja vezanog uz moj doktorat 'Simbolizam u hrvatskom slikarstvu' pa je novost što će izložba apostrofirati Bukovčeve utjecaje na umjetnike u Zagrebu, ali i obrnuto. Iznimno je značajan utjecaj intelektualnog vođe hrvatske moderne Bele Čikoša Sesije na Bukovčev umjetnički oeuvre. Izložba će napokon pozicionirati modernizam Zagrebačke škole te definirati njezin značaj u kontekstu europskog fin de sièclea".

Sudbina zastora

Uz izložbu se bave i Bukovčevim zastorom, koji žele snimiti za dokumentarni film koji paralelno s izložbom snimaju o Bukovcu u Zagrebu u režiji Željka Rogošića i Ines Pletikos. Ova je godina, naime, 100. obljetnica Bukovčeve smrti. Obilježiti ćemo je dokumentarnim filmom, ali i stručnim skupom u suorganizaciji Instituta za povijest umjetnosti i Galerije Klovićevi dvori. Pri pokušaju snimanja zastora došli su do saznanja da je spremljen u depou Muzeja suvremene umjetnosti. "Nažalost, Klovićevi nemaju dvoranu adekvatne visine da izlože zastor od 8 x 10 metara, ali adekvatnu dvoranu nema niti cijela država. Stoga zastor čeka kao i Miletićevi 'zaboravljeni ljudi', čeka svoju novu premijeru. Mi ćemo ga na izložbi ilustrirati projekcijama Mila-

«I slika 'Slab pazar', jedna od najljupkijih Bukovčevih kompozicija, koja se nalazi u Uredu predsjednika, dosad nije bila izlagana»

na Trenca", govori naša sugovornica i nastavlja: "Dragocjeni svečani zastori Hrvatskog narodnog kazališta, onaj Djed, unuk i vila iz gornjogradskog tzv. Stankovićevega kazališta, zatim Titov naprijed, Frana Šimunovića i primjerice onaj Krste Hegedušića na temu Seljačke bune veliko su pitanje za struku, ali i za kulturne arbitre, jer su trenutačno prema svim standardima muzejske struke potpuno neprimjereno uskladišteni, naravno u matičnom kazalištu. Nadam se da će pitanje preseljenja Hrvatskog povijesnog muzeja imati u vidu i ovu baštinu".

Vraćamo se na izložbu. Kako upozorava Petra Vugrinec: "Izložiti ćemo 150 radova, ali i dragocjenu arhivsku građu i fotografije. Osim brojnih muzejsko-galerijskih institucija i javnih ustanova, slike su posudili i brojni privatni posudivači".

Donacija stradalima

Spomenula je i rad iz Ureda predsjednika: "Da, to je također svojevrsno otkriće. Radi se o slici 'Slab pazar', jednoj od najljupkijih Bukovčevih kompozicija, koja podsjeća na francuske impresioniste Renoira i Maneta. Zanimljivo, baš je to djelo Bukovčeva donacija izložbi u korist stradalih Zagoraca 1895. godine. Dosad nije bila izlagana", govori i nabrja nova otkrića: "Izdvojiti ću samo još i kompoziciju Alegorija egipatske umjetnosti, koja će prvi puta kompletirati alegorijsku cjelinu nastalu za Bukovčev atelijer na Tomislavovu trgu, tada 'Trgu Franje Josipa I. Dosad su bile poznate samo tri slike impozantnih dimenzija Alegorije slikarstva, kiparstva i ratne umjetnosti. Alegorija egipatske umjetnosti poseban je prilog orijentalnom žanru popularnom krajem 19. stoljeća, slika egzotične ljepote. Za kraj izdavam jednu dosad poznatu verziju slike 'Smrt Abela', iz 1898.. Radi se o intimističkoj varijanti čuvene Bukovčeve kompozicije istoga motiva koja je prodana na Venecijanskom biennalu 1902. godine. Ta će slika predstavljati prekretnicu u slikanju biblijskih motiva te će o njoj oduševljeno pisati čak i tada protivnik 'mladih' Kršnjavi. Upravo o čudesnom koloritu, ali i simbolizmu Zagrebačke škole na čelu s Bukovcem svjedočit će novopronađeno remek-djelo 'Smrt Abela'. Ima još dosta toga..."

Naša sugovornica nabrja i suradnike: "Uz mene je i autorica Lucija Vuković, s kojom zajedno radim na ovom ciklusu još od pariškog razdoblja. Tu je i moja stalna suradnica Irena Kraševac, a ovaj put angazirali smo i kolegu Petra Petrovića iz Narodnog muzeja u Beogradu, čije slike posuđujemo. Poseban prilog izložbi te nužan društveno-politički kontekst umjetničkoj građi dat će povjesničarka Iskra Iveljić i kolega Dragan Damjanović. Kustosica je Iva Sudec Andreis. Partneri izložbe su Nacionalni muzej moderne umjetnosti, Umjetnička galerija Dubrovnik i Kuća Bukovac koji su nesebično ustupili građu, a izložbu su ovaj put podržali i sponzori". □

PATRICIA KIŠ

Slika "Patricijka B" gotovo je istovrsna onoj danas u vlasništvu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, no nastala je upravo u zagrebačkom razdoblju 1898. godine, za razliku od prvotne nastale u Parizu 1890. godine i poklonjene biskupu Strossmayeru te ovjenčane brončanom medaljom. Ispada da je Bukovac ipak radio analogne slike za posebne naručitelje kada mu je slika bila iznimno uspješna. "Susrela sam se nekoliko puta tijekom dugih godina bavljenja Bukovcem gotovo s istovjetnim motivima. Presretni smo zbog ovog otkrića. Ova je, iz privatnog vlasništva, ovako na prvi pogled, slobodnije slikana, sigurniji su potezi, no daljnje istraživanje tek slijedi. Slikana je za privatnog naručitelja", govori nam Petra Vugrinec, kustosica Klovićevih dvora, koja za veljaču priprema izložbu posvećenu Vlahu Bukovcu. Na toj će se izložbi, dakle, naći slika s identičnim motivom patricijke, žene bljedunjave, no prekrasnih crta lica, odjevene u tanku, slojevitu haljinu, oslonjene jednom rukom o rub naslonjača. Podsjetimo kako je slika iz 1890. godine, dakle, ona koja je na-

stala osam godina ranije, posvađala Nacionalni muzej moderne umjetnosti i HAZU, a sve je završilo sudskom ovrhom slike, prvom takvom u povijesti Hrvatske. Akademici su ju, potom, izložili pod božićnom jelom, uz božićni koncert, što je izazvalo poprilične polemike u javnosti.

Petra Vugrinec, dalje, objašnjava: "Kolegici Ireni Kraševac, Dariji Alujević i meni vlasnici su se obratili tijekom istraživanja moderne. Riječ je o slici 'Patricijka B', koja je bila zavedena u Bukovčevu monografiji Vere Kružić Uchytill".

Anonimni vlasnik

Ranija verzija slike koja je, dakle, posvađala kulturnu javnost bit će premijerno izložena u Klovićevim dvorima: "Slika je u privatnoj kolekciji te će prvi put biti izložena javnosti na našoj izložbi. Na prvoj izložbi kada smo obrađivali pariško razdoblje bili smo jako razočarani jer nismo dobili od tadašnje Moderne galerije dozvolu za posudbu 'Mlade patricijke' iz 1890., pa je ovo valjda neki dar s neba. Dugo smo pripremali ovu posudbu te zadržali povjerenje vlasnika i evo javnosti ćemo prikazati još jednu patricijku". U privatnoj je kolekciji, no vlasnik je, kaže, želio zadržati anonimnost.

U fokusu je istraživanja Petre